

فرشاد شفیعی
رئیس گروه برنامه‌ریزی آموزش ایمنی
و محیط زیست

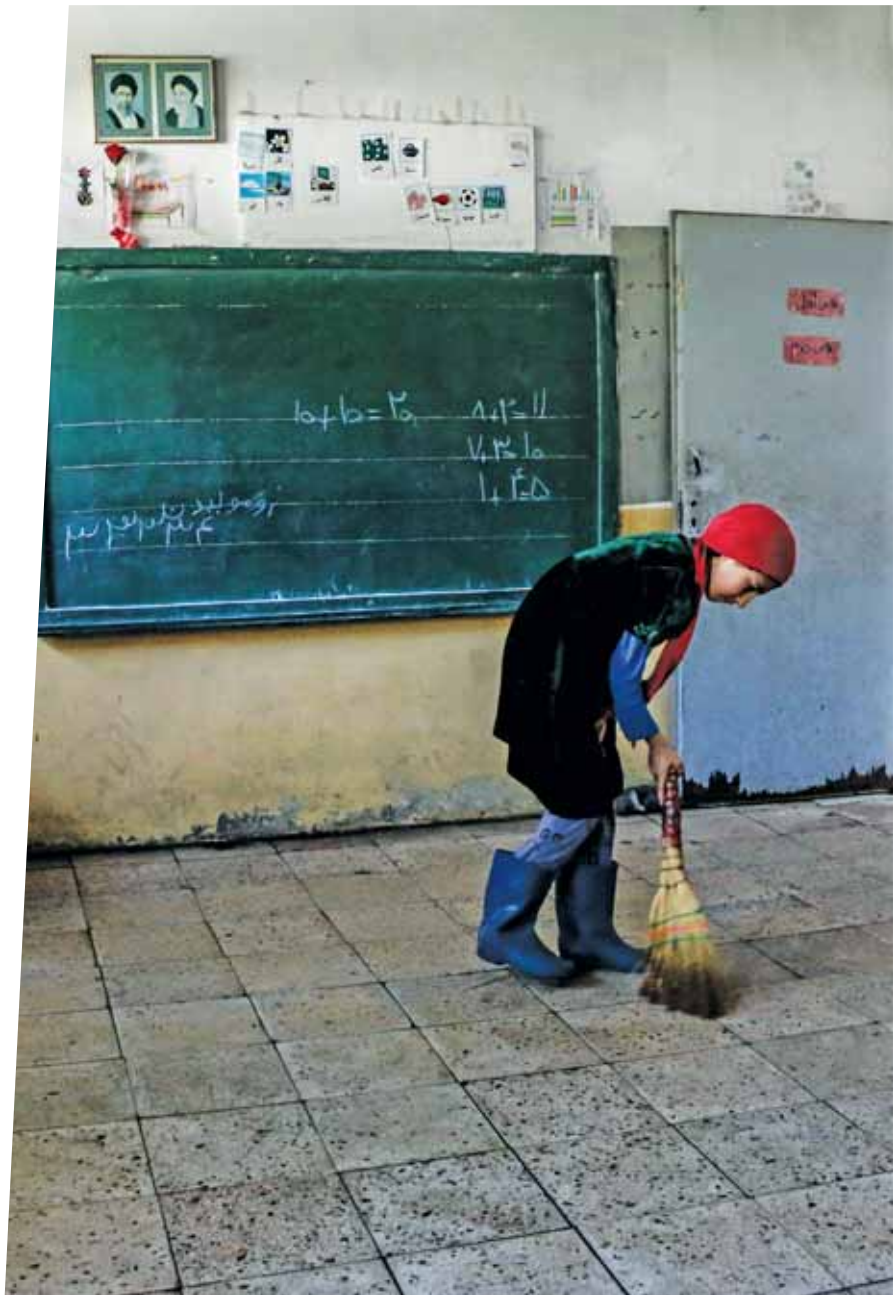
فهرستی برای حفظ بهداشت

بهداشت محیط: به کنترل عوامل و شرایطی از محیط که به نحوی بر زندگی و سلامت موجودات تأثیر دارد، بهداشت محیط گفته می‌شود.

در آموزش و پرورش نوین، فضای فیزیکی عاملی زنده و پویا در انجام فعالیت‌های بدنی، آموزشی و تربیتی دانش‌آموزان تلقی می‌شود. محیط مدرسه‌ها باید به گونه‌ای باشد که از هر لحاظ به نیازهای جسمی، روانی و اجتماعی دانش‌آموزان پاسخ دهد. چنانچه ایمنی و بهداشت محیط مدرسه مناسب و استاندارد نباشد، تلاش‌های آموزشی و پرورشی بازدهی مطلوب نخواهند داشت.

تعلیم و تربیت در شرایط ایمن، بهداشتی و برخوردار از خدمات بهداشتی درمانی، یکی از حقوق مسلم فردی و اجتماعی دانش‌آموزان است. مدرسه‌ی زیبا، جذاب و بهداشتی، ضمن تضمین سلامت دانش‌آموزان و پیشگیری از ابتلای آن‌ها به بسیاری از بیماری‌ها، زمینه را برای ارتقای سلامتی و تأمین رفاه و آسایش کارکنان و دانش‌آموزان و اجرای برنامه‌های تربیتی و آموزشی فراهم می‌آورد و شکوفایی استعدادها را تسهیل می‌کند.

مطابق با استاندارد بهداشت مدرسه (استاندارد ۲۰۸۶) آیین‌نامه‌ی بهداشت محیط و اهداف تربیتی ساحت زیستی و بدنی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، مکان مدرسه که در آن تعلیم و تربیت کودکان صورت می‌پذیرد و شخصیت اجتماعی و روانی آن‌ها ساخته می‌شود، باید نیازهای جسمی و روانی دانش‌آموزان، به‌ویژه بهداشت و سلامت آن‌ها را، تأمین کند و وفق آیین‌نامه‌ی اجرایی مدرسه‌ها (فصل چهارم)، مدیر مدرسه به اجرای اصول کلی بهداشت محیط از قبیل تهیه و تأمین آب آشامیدنی سالم، نظافت سرویس‌های بهداشتی، تأمین صابون مایع در سرویس‌های بهداشتی، دفع صحیح فضلاب و زباله (با اولویت تفکیک از مبدأ)، تأمین حرارت، نور و تهویه‌ی مناسب، مبارزه با حشرات و جونندگان، انتخاب رنگ و روشنایی مناسب برای فضای مدرسه، تهیه

و توزیع مواد خوراکی مجاز در پایگاه تغذیه‌ی سالم و استفاده از لباس کار در کارگاه‌ها ملزم شده است. در ضمن، در هنگام اپیدمی بیماری‌های واگیر، رعایت اصول بهداشت محیط، ضد عفونی کردن و گندزدایی وسایل و سطوح اهمیت ویژه‌ای دارد که پروتکل‌ها و استانداردهای مربوط به آن تدوین شده‌اند. یکی از روش‌های آموزش مفاهیم و مهارت‌های حفظ بهداشت محیط این است که از دانش‌آموزان بخواهیم با راهنمایی سفیران سلامت (که به‌طور ویژه آموزش‌های سلامت و بهداشت را فرا گرفته‌اند)، فهرست واری (چک‌لیست) بهداشت محیط مدرسه‌ی خود را (به شرح جدول همین صفحه) کامل کنند و به آموزگار کلاس تحویل دهند. همچنین، از دانش‌آموزان بخواهیم به‌صورت داوطلب، با عنوان‌های داخل فهرست واری، مقاله تهیه کنند.

روش مؤثر دیگر در آموزش بهداشت محیط به دانش‌آموزان، جلب همکاری آن‌ها از طریق نوشتن و تهیه‌ی مقاله‌هایی با موضوع‌های بهداشتی است. در اینجا دو موضوع پیشنهاد می‌شود:

۱. چگونگی انتقال بیماری‌ها از طریق مصرف آب آلوده، استنشاق هوای آلوده، تماس با خاک آلوده، رعایت نکردن بهداشت محیط در کلاس و بهداشت در سرویس‌های بهداشتی.

۲. ایجاد اختلال در بدن در اثر مناسب نبودن نور کلاس، ارتفاع و اندازه‌ی نیمکت‌ها و میز و صندلی‌ها و همچنین قرار گرفتن در معرض امواج و پرتوهای مضر.

منابع

۱. مؤسسه‌ی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران (۱۳۸۲). استاندارد بهداشت مدارس. استاندارد ۲۰۸۶. تجدید نظر اول.
۲. وزارت آموزش و پرورش، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (۱۳۸۴). آیین‌نامه‌ی بهداشت محیط مدارس.
۳. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (۱۳۷۴). موازین فنی ورزشگاه‌های کشور. جلد دوم. نشریه‌ی شماره‌ی ۲.

ردیف	عنوان	بله/خیر	ضرورت و اهمیت
۱	آیا محیط کلاس‌ها، سالن، محوطه و سرویس بهداشتی تمیز و محیط مدرسه بانشاط است؟		اگر بهداشت کلاس، راهرو، محوطه و سرویس‌های بهداشتی مناسب نباشد، در معرض ابتلا به بیماری‌های تنفسی و گوارشی قرار داریم.
۲	آیا نور، صدا، رطوبت و دمای کلاس مناسب است؟ (دمای ۱۸-۲۱ درجه سانتی‌گراد و رطوبت بین ۶۰-۵۰ درصد)		اگر نور به‌اندازه‌ی کافی نباشد یا از سمت چپ نتابد یا دما و رطوبت کافی نداشته باشیم، محیط با نشاطی نخواهیم داشت و دچار اختلال بینایی می‌شویم.
۳	آیا وضعیت صندلی‌های دانش‌آموزان و نیمکت‌ها از نظر ارتفاع و اندازه مناسب است؟		اگر وضعیت صندلی‌ها و نیمکت‌ها مناسب نباشد، دچار اختلالات اسکلتی می‌شویم.
۴	آیا آشغال‌ها در سطل‌های زباله‌ی در دار که کیسه‌ی زباله دارند ریخته می‌شوند و سطل‌های زباله‌ی تفکیک‌شده در مدرسه وجود دارند؟		اگر زباله‌ها به روش صحیح و بهداشتی دفع نشوند، احتمال ابتلا به بیماری‌های تنفسی و گوارشی وجود دارد.
۵	آیا مواد خوراکی غیرمجاز و بدون تاریخ مصرف در پایگاه تغذیه‌ی سالم مدرسه وجود دارد؟		
۶	آیا دانش‌آموزان با خودشان مواد خوراکی غیر مجاز می‌آورند و از فروشندگان دوره‌گرد مواد غذایی و خوراکی می‌خرند؟		اگر مواد غذایی یا میان وعده‌ی ناسالم مصرف کنیم، احتمال ابتلا به بیماری‌های گوارشی، مسمومیت، سرطان و دیابت وجود دارد.
۷	آیا دانش‌آموزان از آب آشامیدنی سالم می‌نوشند؟		اگر از آب‌های غیرسالم مانند آب چشمه، قنات و رودخانه استفاده کنیم، احتمال ابتلا به بیماری وجود دارد.
۸	آیا دانش‌آموزان از آبجوی، دستشویی و توالت به شیوه‌ی بهداشتی و صحیح استفاده می‌کنند؟		اگر بهداشت فردی را در استفاده از آبجوی یا شست‌وشوی دست‌ها رعایت نکنیم، ممکن است به بیماری مبتلا شویم.
۹	آیا صابون مایع همیشه در دستشویی‌ها وجود دارد؟		اگر صابون مایع در دسترس نباشد یا در دستشویی از آن استفاده نکنیم، احتمال ابتلا به بیماری‌های مختلف بیشتر می‌شود.
۱۰	آیا فاضلاب به‌صورت صحیح و بهداشتی دفع می‌شود؟		اگر فاضلاب دستشویی‌ها و توالت‌ها به شیوه‌ی صحیح دفع نشود، زمینه‌ی ابتلا به بیماری‌ها فراهم می‌شود.
۱۱	آیا مدرسه از امواج مضر رادیویی یا مغناطیسی (دکل‌های مخابراتی و...) دور است؟		اگر در معرض امواج و پرتوهای مضر باشیم، امکان ابتلا به انواع اختلالات و حتی سرطان وجود دارد.